

МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ ЩОДО ОРГАНІЗАЦІЇ НАВЧАННЯ У ПОЧАТКОВІЙ ШКОЛІ У 2021-2022 НАВЧАЛЬНОМУ РОЦІ

Представлені рекомендації мають загальний та попередній характер та будуть уточнені після отримання відповідного листа від Міністерства освіти і науки України.

В основу Концепції «Нова українська школа» [5] покладено ідею забезпечення якості освіти, що безпосередньо залежить від рівня професіоналізму педагогічних працівників. Особливе місце серед цієї категорії фахівців займає вчитель, адже саме від учителя початкових класів залежить рівень сформованості компетентностей молодшого школяра.

Організація освітнього процесу врегульована Законом України «Про повну загальну середню освіту» [2] (стаття 10). Звертаємо увагу на те, що освітній процес організовується, зокрема, відповідно до освітньої програми, яку обрав заклад освіти. Також рекомендуємо організувати безпечне освітнє середовище з урахуванням вікових особливостей, фізичного, психічного та інтелектуального розвитку молодших школярів, їхніх особливих освітніх потреб. Таке освітнє середовище має ґрунтуватися на принципах сучасної освіти та можливе завдяки поширенню системи консультативно-роз'яснювальної та просвітницької роботи серед педагогічних працівників, спрямованої на розвиток їх професійної компетентності щодо впровадженню в освітній процес закладів загальної середньої освіти принципів і стандартів Нової української школи; формування мотивації педагогів щодо необхідності застосування сучасних підходів у створенні шкільного освітнього простору через оновлення матеріально-технічної бази відповідно до вимог Державного стандарту початкової освіти [1].

Вибираючи навчально-методичний комплекс для вивчення предмету у початковій школі, потрібно передбачити можливість використання засобів та інструментарію дистанційного навчання в умовах очного навчання. Для організації дистанційного навчання в цей період пропонуємо скористатися методичними рекомендаціями, поданими у листах Міністерства освіти і науки України від 23.03.2020 № 1/9-173; від 16.04.2020 № 1/9-213; методичними рекомендаціями «Організація дистанційного навчання в школі» (авт. А. Лотоцька, А. Пасічник), розробленими за підтримки Міністерства освіти і науки України (<https://cutt.ly/MynTayc>).

Потрібно звернути увагу на той факт, що використання навчання онлайн для учнів початкових класів не є результативним (дослідження організації ОЕСР <http://www.oecd.org/education/>) в силу їх вікових та психологічних особливостей.

Тому пропонуємо вчителям початкових класів організувати таким чином роботу з учнями та батьками: консультації для батьків, у тому числі у соціальних мережах (Skype, Viber, Facebook), надання конспектів уроків для самостійного опрацювання теоретичного матеріалу та виконання практичних вправ, що містять ілюстративне чи графічне зображення (пояснення), лінк на відео для перегляду (vchu.ua, YouTube канал), чек-лист для закріплення знань

і творче завдання. Можна запропонувати теми для розробки проєктів, лепбуків тощо. Учителі можуть підібрати (чи розробити власні) завдання для своїх класів для самостійного опрацювання, користуючись освітніми платформами, які дозволяють:

- створити онлайнві інтерактивні вправи, ребуси, кросворди, робочі аркуші, цікаві завдання (<https://learningapps.org/>, <http://miksike.net.ua/>, <https://www.studystack.com/>, <http://rebus1.com/ua/>, <http://www.classtools.net/>, <https://www.wixie.com/>, <https://app.wizer.me/> тощо);

- використовувати готові інтерактивні вправи та ігри (<https://learning.ua/>, <https://miyklas.com.ua>, <https://vchy.com.ua>, <https://novashkola.ua/>, <https://www.edera.com/>, <https://besmart.study/>, <https://ukr-mova.in.ua>, <https://online.seterra.com/ru> тощо).

Важливо продовжити навчання педагогів у напрямі опанування інформаційними технологіями та їх ефективного використання в роботі. В умовах нового формату освітньої діяльності в Україні рекомендуємо вчителям закладів загальної середньої освіти вдосконалювати також цифрові компетентності, які активізують пізнавальний інтерес учнів до використання додаткових навчальних матеріалів, розміщених на освітніх електронних ресурсах [6].

Відповідно до Типової освітньої програми (1-2 кл.; 3-4 кл.), розроблена авторським колективом під керівництвом Р. Шияна, акцентуємо увагу на формуванні в учня/учениці здатності до критичного мислення для розвитку, творчого самовираження, власного та суспільного добробуту; безпечну та відповідальну діяльність в інформаційному суспільстві. У Типовій освітній програмі, розроблена авторським колективом під керівництвом О. Савченко наголошується, що інформатична галузь реалізується через різнобічний розвиток особистості дитини та її світоглядних орієнтацій, формування інформатичної й інших ключових компетентностей, необхідних їй для життя та продовження навчання; у 3-4 класах через формування у здобувача освіти інформаційно-комунікаційної та інших ключових компетентностей, здатності до розв'язання завдань з використанням цифрових пристроїв та інформаційно-комунікаційних технологій для розвитку критичного, аналітичного, синтетичного, логічного мислення, реалізації творчого потенціалу, формування активної, відповідальної, безпечної та етичної діяльності в інформаційному суспільстві [8].

Побудова освітнього процесу з використанням електронних освітніх ресурсів дозволяє оптимізувати підготовку вчителів початкової школи до розробки уроку, що сприяє розвитку самостійної творчої діяльності, стимулює одержання додаткових знань та їх закріплення, зокрема у дистанційному режимі [8].

Наголошуємо, що необхідно дотримуватись вимог статті 17 Закону України «Про повну загальну середню освіту» [2] щодо права учнів на справедливе, неупереджене, об'єктивне, незалежне, недискримінаційне та добросовісне оцінювання результатів його навчання. Звертаємо увагу, що у

третьому класі застосовується формувальне і підсумкове за рівнями навчальних досягнень оцінювання.

Відповідно до Закону України «Про повну загальну середню освіту» [2], Державного стандарту початкової освіти [1], та з метою організації оцінювання результатів навчання учнів 1-4 класах закладів загальної середньої Міністерством освіти і науки України затверджено наказ «Про затвердження методичних рекомендацій щодо оцінювання результатів навчання учнів 1-4 класів закладів загальної середньої освіти» від 13.07.2021 № 813 [7].

Просимо звернути увагу на те, що втратили чинність, накази Міністерства освіти і України від 20.08.2018 № 924 «Про затвердження методичних рекомендацій щодо оцінювання навчальних досягнень учнів першого класу у Новій українській школі», від 27.08.2019 № 1154 «Про затвердження методичних рекомендацій щодо оцінювання навчальних досягнень учнів другого класу», від 16.09.2020 №1146 «Про затвердження методичних рекомендацій щодо оцінювання результатів навчання учнів третіх і четвертих класів Нової української школи».

Сьогодні разом із розширенням інформаційного простору і прогресом у галузі інформаційно-комп'ютерних технологій розширюється спектр можливостей педагога з'являються все нові технічні засоби розвитку інтелектуальних і творчих здібностей здобувачів освіти. Однією з найпрогресивніших сфер сучасної педагогіки в цьому відношенні є медіаосвіта.

Разом з цим, учителям початкової школи варто стимулювати бажання в учнів ставити проблемні запитання у сфері медіа; розвивати вміння використовувати декілька інформаційних джерел із проблеми, що досліджується; підтримувати обговорення питань, що не мають однозначних відповідей; заохочувати молодших школярів розмірковувати над їх власними дослідженнями в галузі медіа на підставі досягнутого розуміння» [10, р. 87]

Рекомендуємо педагогам опанувати обов'язкову базу знань для того, щоб медіаресурси стали незамінними джерелами отримання інформації. Практичні і теоретичні навички допоможуть фахівцям реалізувати освітні цілі за допомогою медіаресурсів; медіакомпетентний учитель зможе навчити молодших школярів безпомилково адаптуватися до нових освітніх вимог, пов'язаних із медіа [9].

Акцентуємо увагу і на роботу у напрямку педагогіки партнерства. Так, Концепція «Нова українська школа» базується на якісно новому рівні побудови взаємовідносин між педагогами, учнями, їхніми батьками та громадськими організаціями. Проблема співпраці сім'ї і школи у вихованні дітей досить складна і багатоаспектна. Насамперед це стосується структури взаємодії, розподілу обов'язків, ролей, завдань і функцій між усіма учасниками освітнього процесу, вироблення спільних дій. Батьки можуть створювати свої органи громадського самоврядування, а отже – впливати на освітній та виховний процеси» [5].

Тому, втілюючи ідеї педагогіки партнерства, вчителям початкової школи, необхідно використовувати у своїй роботі не тільки стандартні методи організації освітнього процесу, але і проявляти ініціативу, будувати навчання таким чином, щоб учні були залучені до спільної діяльності. Варто звернути увагу на оновлення професійного мислення педагога, а саме: постійно здійснювати аналіз власної педагогічної діяльності; відстежувати результативність своєї роботи; бути у ролі коучера, тренера, фасилітатора, тьютора; допомагати учням сформулювати власні питання, вчити їх правильно ставити й шукати на них відповіді; мотивувати їх добиватися більшого, надихати створювати [4].

Педагоги повинні бути обізнані у тому, що учні, батьки та вчителі, об'єднані спільними цілями та прагненнями, є добровільними й зацікавленими спілниками, рівноправними учасниками освітнього процесу і відповідають за результат.

Невід'ємною складовою забезпечення якості освіти є дотримання академічної доброчесності в освітньому процесі. У статті 42. Система забезпечення якості повної загальної середньої освіти пункту 2 Законом України «Про повну загальну середню освіту» (2020) [2]. поняття «академічна доброчесність» охарактеризовано як внутрішню систему забезпечення якості освіти, що формується закладом освіти та має, зокрема, включати механізми забезпечення академічної доброчесності, порядок виявлення та встановлення фактів порушення академічної доброчесності, види академічної відповідальності педагогічних працівників та учнів за конкретні порушення академічної доброчесності. Законом України «Про повну загальну середню освіту» (2020) [2] встановлено обов'язки учнів і вчителів дотримуватись академічної доброчесності та види відповідальності за виявлені факти її порушення (Закон України «Про повну загальну середню освіту» (2020)).

Рекомендуємо вчителям початкової школи пройти онлайн-курс на платформі EdEra «Академічна доброчесність для вчителів» (5 годин). У цьому курсі є розроблені конспекти уроків, методичні рекомендації та презентації. Можна використовувати у роботі і сайт та YouTube канал SAIUP, де можна знайти вебіари, рольові ігри, історії з життя про високопосадовців, які покинули роботу через плагіат.

У зв'язку з реформування системи освіти і реалізації концепції «Нова українська школа» виникає необхідність у підготовці вчителів початкової школи нової формації. Так, у 2020 році з'явився Професійний стандарт вчителя початкових класів, який втілює сучасний підхід до визначення переліку та опису загальних і професійних компетентностей вчителя. До загальних компетентностей увійшли громадянська, соціальна, культурна, лідерська та підприємницька; до професійних компетентностей – мовно-комунікативна; предметно-методична; інформаційноцифрова; психологічна; емоційно-етична; педагогічне партнерство; інклюзивна; здоров'язбережувальна; проєктувальна; прогностична; організаційна;

оцінювально-аналітична; інноваційна; рефлексивна; здатність до навчання впродовж життя [3].

Зазначимо, що частину з наведених компетентностей вчителі здобувають під час навчання у педагогічних закладах, а частину – мають здобути упродовж професійної діяльності. Тому, рекомендуємо надавати методичну допомогу колегам, узагальнювати власний педагогічний досвід й презентувати його, що формується в результаті набуття досвіду педагогічної діяльності.

Список використаних джерел:

1. Державний стандарт початкової освіти (2018). URL: <http://nus.org.ua/news/uryad-opublikuvav-novuj-derzhstandartpochatkovoyi-osvity-dokument/>

2. Закон України «Про повну загальну середню освіту» (2020). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/463-20#Text>

3. Затверджено профстандарт вчителя початкових класів, вчителя закладу загальної середньої освіти і вчителя з початкової освіти. (2020). URL: <https://mon.gov.ua/ua/news/zatverdzheno-profstandart-vchitelya-pochatkovihklasiv-vchitelya-zakladu-zagalnoyi-serednoyi-osviti-i-vchitelya-z-pochatkovoyiosviti>

4. Кондратюк С.М., Шамунова К.В. (2019) Організація освітнього процесу в початковій школі. Методичні рекомендації. – Суми: СумДПУ імені А. С. Макаренка, 66 с.

5. Концепція «Нова українська школа» (2016). Режим доступу: <https://mon.gov.ua/storage/app/media/zagalna%20serednya/nova-ukrainska-shkola-compressed.pdf>

6. Лист Міністерства освіти і науки України від 11 серпня 2020 № 1/9-430 «Щодо методичних рекомендацій про викладання навчальних предметів у закладах загальної середньої освіти у 2020-2021 навчальному році». URL: <https://mon.gov.ua/ua/npa/shodo-metodichnih-rekomendacij-pro-vikladannya-navchalnih-predmetiv-u-zakladah-zagalnoyi-serednoyi-osviti-u-20202021-navchalnomu-roci>

7. Наказ Міністерства освіти і науки України «Про затвердження методичних рекомендацій щодо оцінювання результатів навчання учнів 1-4 класів закладів загальної середньої освіти» від 13.07.2021 № 813. URL: <https://mon.gov.ua/ua/npa/pro-zatverdzhennya-metodichnih-rekomendacij-shodo-osinyuvannya-rezultativ-navchannya-uchniv-1-4-klasiv-zakladiv-zagalnoyi-serednoyi-osviti>

8. Шамунова К.В. (2020). Формування готовності майбутніх учителів початкової школи до застосування електронних освітніх ресурсів у процесі педагогічної практики. Фізико-математична освіта, 4 (26), 124-132.

9. Шамунова К.В. (2020). Формування медіа-компетентності у майбутніх учителів початкових класів у процесі проходження педагогічної практики. Академічна культура дослідника в освітньому просторі:

європейський та національний досвід: збірник матеріалів III Міжнародної науково-практичної конференції (сс.197-201). Суми

10. SemaliL. M. (2000). LiteracyinMultimediaAmerica. New York. London : Falmer Press, 243 p.

Методист з початкової освіти
навчально-методичного відділу
координації освітньої діяльності та
професійного розвитку СОШПО

К.В. Діхнич

(підпис наявний в оригіналі)